7. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 10. 1085 с.

8. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9

REFERENCES:

1. Sukhonos, V.V. (2014). Teoriia derzhavy i prava. [Theory of the state and law]. Pidruchnyk. Universytetska knyha. 544. [in Ukrainian].

2. Bytiak, Yu.P. (2006). Administratyvne pravo Ukrainy. [Administrative law of Ukraine]. 543. [in Ukrainian].

3. Kolpakov, V.K. (1999). Administratyvne pravo Ukrainy. [Administrative law of Ukraine]. Yurinkom Inter. 736. [in Ukrainian].

4. Berlach, A.I. (2005). Administratyvne pravo Ukrainy. [Administrative law of Ukraine]. 472. [in Ukrainian].

5. Pro derzhavnyi kontrol za dotrymanniam zakonodavstva pro kharchovi produkty, kormy, pobichni produkty tvarynnoho pokhodzhennia, zdorovia ta blahopoluchchia tvaryn. (2017, May 18). [On state control over compliance with the legislation on food products, feed, by-products of animal origin, animal health and welfare]. *Zakon Ukrainy № 2042-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. № 31.* 343. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text [in Ukrainian].

6. Pro akvakulturu. (2012, September 18). [On aquaculture]. *Zakon Ukrainy № 5293-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady № 43. 616.* Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17#Text [in Ukrainian].

7. Bilodid, I.K. (Ed.) (1970-1980). Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Instytut movoznavstva. Naukova dumka. T. 10. 1085. [in Ukrainian].

8. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi movy. Slovnyk.me — Slovnyky y entsyklopedii. Retrieved from: https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 342.9

Гречанюк Роксолана Володимирівна,
докторка юридичних наук,
доцентка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
Західноукраїнського національного університету
e-mail: roksolana.gr@gmail.com
https://orcid.org/0009-0001-5102-3718

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено особливості правового статусу викривачів. Проаналізовано міжнародні та національні нормативно-правові акти, які регулюють механізми забезпечення державного захисту осіб, що повідомляють про можливі факти корупції. У результаті наукового дослідження визначено основні вимоги до повідомлень викривачів.

У роботі проаналізовано наукові підходи до визначення поняття «викривач». Доведено невідповідність цієї дефініції в антикорупційному та кримінально-процесуальному законодавстві України. Автор наголошує на необхідності уніфікованого підходу до надання особі статусу викривача. Також запропоновано передбачити у дефініції «викривач» вимогу, щодо добровільності звернення особи із повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Здійснено аналіз основних прав та гарантій державного захисту осіб, що повідомили про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та їх відповідність Директиві ЄС 2019/1937. Наголошено на необхідності врегулювання порядку розгляду повідомлення викривача, якщо встановлено, що воно не належить до компетенції органу або юридичної особи, до якого (якої) воно надійшло. Пропонується імплементувати положення частини 6 статті 11 Директиви ЄС 2019/1937.

Зроблено висновок, що інститут викривача є важливим антикорупційним механізмом, що дає змогу органам публічної адміністрації, та спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції отримувати достовірну інформація про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, протидія корупції, викривач, повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, державний захист викривача, антикорупційна діяльність.

Hrechaniuk R. FEATURES OF THE LEGAL STATUS AND STATE PROTECTION OF WHISTLEBLOWERS IN UKRAINE

The article examines the peculiarities of the legal status of whistleblowers. International and national normative legal acts, which regulate mechanisms for ensuring state protection of persons who report possible facts of corruption, have been analyzed. As a result of a scientific study, the main requirements for whistleblower reports were determined.

The paper analyzes scientific approaches to defining the concept of "whistleblower". The inconsistency of this definition in the anti-corruption and criminal procedural legislation of Ukraine has been proven. The author emphasizes the need for a unified approach to granting whistleblower status to a person. It is also proposed to include in the definition of "whistleblower" a requirement regarding the voluntary appeal of a person with a report on possible facts of corruption or corruption-related offenses.

An analysis of the basic rights and guarantees of state protection of persons who reported possible facts of corruption or corruption-related offenses and their compliance with EU Directive 2019/1937 was carried out. It is emphasized the need to regulate the procedure for considering the whistleblower's report, if it is established that it does not belong to the competence of the body or legal entity to which it was received. It is proposed to implement the provisions of Part 6 of Article 11 of EU Directive 2019/1937.

It was concluded that the institution of the whistleblower is an important anti-corruption mechanism that enables public administration bodies and specially authorized entities in the field of anti-corruption to receive reliable information about possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations of the Law of Ukraine "On Prevention corruption".

Key words: corruption, prevention of corruption, combating corruption, whistleblower, notification of possible facts of corruption or corruption-related offenses, state protection of the whistleblower, anti-corruption activity.

Постановка проблеми. Запобігання та протидія корупції є важливою функцією держави, спрямованою на забезпечення демократії, правопорядку, сталого економічного розвитку, гарантування прав людини і принципу верховенства права, належного функціонування демократичних інститутів і реалізацію належного урядування, формування етичних цінностей та культури нетерпимості до корупційний проявів. Для досягнення зазначеної мети держава зобов'язана вживати всіх необхідних заходів, впроваджувати дієві антикорупційні механізми, створювати спеціалізовані антикорупційні органи, а також активно залучати громадянське суспільство як суб'єкта надання інформації про можливі факти корупції.

В українське законодавство було імплементовано положення конвенцій ООН, директиви Європейського Союзу, рекомендації Групи держав проти корупції щодо можливості отримання інформації про факти корупції від фізичних осіб. Вперше державні гарантії правового захисту особи, що надає допомогу у запобіганні та протидії корупції були передбачені ст. 17 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 11 червня 2009 р. (який втратив чинність у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції»). У 2019 році в національне антикорупційне законодавство було впроваджено інститут викривача, та передбачено правовий механізм захисту цих осіб. На сьогоднішній день продовжується упорядкування окремих питань державних гарантій для осіб, які надають інформацію про факти корупції що потребує додаткового наукового дослідження та обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню різних аспектів правового регулювання інституту викривачів та механізму державного захисту цих осіб присвячено праці В. Гвоздецького, О.Дрозда, З. Загиней, В. Зарубей, М. Іванця, О. Костенко, О. Мусієнко, В. Пузирного, І. Яцківа та інш.

Метою статті є дослідження правового забезпечення інституту викривача в українському законодавстві та механізму державного захисту цих осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до положень Конвенції ООН проти корупції кожна держава-учасниця повинна вживати належних заходів для сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, у запобіганні корупції й боротьбі з нею, а також вживати належних заходів для забезпечення того, щоб відповідні органи з протидії корупції, були відомі населенню, забезпечувати доступ до таких органів для надання їм повідомлень, у тому числі анонімно, про будь-які випадки, які можуть розглядатись як корупційний злочин. Таким особам держава повинна гарантувати повагу, заохочення та захист свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію, та передбачити у своїй внутрішній правовій системі належні заходи для забезпечення захисту цих осіб. Також кожна держава-учасниця розглядає можливість запровадження заходів і систем, які сприяють тому, щоб державні посадові особи повідомляли відповідним органам про корупційні діяння, про які їм стало відомо під час виконання ними своїх функцій [1].

Також можливість залучення громадянського суспільства до механізму виявлення та протидії корупційним злочинам передбачена Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією. Відповідно до ст. 21 цієї Конвенції держава повинна вживати таких заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб будь-яка посадова особа співробітничала із тими національними органами, які відповідають за розслідування та переслідування корупційних злочинів шляхом інформування таких органів на свою власну ініціативу у тих випадках, коли є достатні підстави вважати вчиненим будь-який із корупційних злочинів. Стаття 22 Конвенції передбачає забезпечення ефективного й належного захисту особам, які повідомляють про корупційні злочини, або в інший спосіб співробітничають із органами слідства та переслідування, а також свідкам, які дають показання стосовно цих злочинів [2].

Стаття 9 Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією також передбачає належний захист проти будь-якої необґрунтованої санкції щодо працівників, які мають достатні підстави підозрювати корупцію та

які добросовісно доповідають про свої підозри відповідальним особам або компетентним органам.[3]

Одним із основних документів Європейського Союзу, що визначає стандарти забезпечення високого рівня захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення є Директива ЄС 2019/1937 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2019 року «Про захист осіб, що повідомляють про порушення права Союзу». Відповідно до її положень особою, яка повідомляє про порушення визнається фізична особа, яка повідомляє чи розкриває для громадськості інформацію про порушення, яку вона отримала в межах виконання нею діяльності, пов'язаної з роботою, в тому числі порушення не лише антикорупційного законодавства, а законодавства в інших сферах суспільних відносин.[4] Отже, обов'язковою умовою надання фізичній особі статусу викривача європейське законодавство передбачає отримання відповідною особою інформації про порушення завдяки і в межах поточної діяльності, або діяльності у минулому в приватному чи державному секторах, незалежно від характеру такої діяльності, а не в межах певних особистісних відносин.

Більшість вітчизняних науковців розкривають категорію «викривач» як фізичну особу, що повідомляє лише про факти корупції. На думку В. Бенедика, викривач – це особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, добросовісно (за відсутності корисливих мотивів, мотивів неприязних стосунків, помсти, інших особистих стосунків) повідомляє спеціально-уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції про вчинення іншою особою корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією [5, с. 214]. В свою чергу О. Мусієнко зазначає, що Україні нині бракує єдиного, універсального визначення «викривача», яке б охоплювало всіх суб'єктів, всі види розголошуваної інформації та порядок захисту викривачів і звільнення їх від юридичної відповідальності [6, ст. 58].

Вперше інститут «викривача» в національному законодавстві було закріплено у 2019 році Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції». Цим нормативно-правовим актом було внесено зміни в основний антикорупційний Закон щодо визначення правового статусу осіб, що повідомили про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, передбачено їх права та гарантії захисту; забезпечення умов та унормування порядку розкриття інформації про корупцію; забезпечення державного захисту викривачів корупції [7].

Відповідно до ч.1 ст.1 Закону України «Про запобігання корупції» викривачем є фізична особу, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання [8].

Проаналізувавши визначення викривача, можемо виділити основні вимоги, яким повинне відповідати таке повідомлення:

- містить інформацію, про можливі факти вчинення іншою особою корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, та інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;
- достовірність такої інформації, що ґрунтується на внутрішньому переконанні особи;
- така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

З. Загиней пропонує визнавати викривачем корупції лише особу, яка є працівником відповідного органу державної влади або юридичної особи публічного чи приватного права [9, с. 134]. Однак така позиція науковиці є дискусійною і не враховує категорію осіб, що вже звільнилися з роботи, однак яким може бути відома інформація про факти корупції в установі або організації, де вони раніше працювали.

Також на сьогодні визначення поняття «викривач», в антикорупційному законодавстві не узгоджується з визначенням цієї категорії в Кримінально-процесуальному кодексі України. Відповідно до п. 16^{-2} ч. 1 ст. 3 КПК України викривачем є фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, звернулася із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування [10]. Тобто відсутня одна із вимог, яким повинне відповідати таке повідомлення, а саме містити інформацію, що стала відома особі у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання. Тим самим коло суб'єктів, які можуть бути викривачами згідно кримінально-процесуального законодавства значно розширюється. Вважаємо за необхідне уніфікувати визначення категорії «викривач» в Законі України «Про запобігання корупції» та КПК України.

Також вважаємо доцільним передбачити у дефініції «викривач» вимогу, щодо добровільності звернення особи із повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Законодавче закріплення відповідної вимоги дозволить попередити та мінімізувати негативний вплив з корисливих мотивів третіх осіб на викривача.

Викривачі та їх близькі особи перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, їх близьких осіб у зв'язку із здійсненим повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [8].

Також антикорупційне законодавство гарантує викривачам захист їх трудових прав. Викривачу та його близьким особам не може бути відмовлено у прийнятті на роботу, їх не може бути звільнено чи примушено до звільнення, притягнуто до дисциплінарної відповідальності чи піддано з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу у зв'язку з повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Відповідні гарантії щодо недопущення дискримінації у сфері праці, залежно від реалізації особою свого права на повідомлення про факти корупції, закріплені також у Кодексі законів про працю України.

При використанні особами каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень їм гарантуються дотримання умов конфіденційності та анонімності. Таке положення відповідає статті 16 Директиви ЄС 2019/1937, відповідно до якої держави-члени не повинні розголошувати інформацію про особу викривача без його згоди іншим особам, окрім уповноважених співробітників [4].

Також викривач має право отримувати інформацію про стан та результати розгляду, перевірки та/або розслідування у зв'язку із здійсненим ним повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Викривач, який повідомив про корупційний злочин має право на винагороду, за умов, передбачених законодавством [8].

Державні органи, органи місцевого самоврядування та юридичні особи публічного права зобов'язані забезпечити функціонування внутрішніх, а органи прокуратури, Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань та Національне агентство – внутрішніх і регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Такі положення відповідають статті 8 Директиви ЄС 2019/1937, щодо забезпечення юридичними особами в приватному та державному секторі створення внутрішніх каналів та процедур для внутрішніх повідомлень та подальшої роботи з ними; та статті 9 цієї Директиви, де зазначено, що такі канали повідомлень повинні бути функціонувати у безпечному порядку, що забезпечує захист конфіденційності особи, яка повідомляє про порушення, та будь-якої третьої сторони, згаданої у повідомленні, та перешкоджає доступу до них неуповноваженим особам [4].

Для належної організації та функціонування каналів повідомлень було створено Єдиний портал повідомлень викривачів, - це інформаційно-телекомунікаційна система, яка має комплексну систему захисту інформації, забезпечує обмін даними з викривачем за допомогою мережі Інтернет, збирання, зберігання, використання, захист, облік, пошук, узагальнення повідомлень викривачів, а також іншої інформації, в тому числі про статус викривачів, стан та результати розгляду повідомлень викривачів та зменшення ризиків несанкціонованого доступу до повідомлень, що отримуються від викривача. Держателем та відповідальним за адміністрування Єдиного порталу повідомлень викривачів є Національне агентство з питань запобігання корупції [11].

Подання повідомлень через внутрішні канали здійснюється безпосередньо особою через відкритий для цілодобового доступу Єдиний портал повідомлень викривачів, інформація про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, отримана через регулярні канали повідомлення такої інформації, вноситься до Єдиного порталу повідомлень викривачів уповноваженими на це особами відповідних суб'єктів.

Повідомлення підлягає розгляду, якщо наведена у ньому інформація містить фактичні дані, що вказують на можливе вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, інших порушень цього Закону, які можуть бути перевірені [8]. Дещо дискусійними видаються положення ЗУ «Про запобігання корупції», які передбачають припинення розгляду повідомлення про можливі факти корупції, у разі якщо під час попереднього розгляду повідомлення встановлено, що воно не належить до компетенції органу або юридичної особи, до якого (якої) воно надійшло. Така позиція національного законодавства не відповідає частині 6 статті 11 Директиви ЄС 2019/1937. У документі зазначено, що держави-члени повинні забезпечити, що будь-який орган, який отримав таке повідомлення, але його розгляд не входить до компетенції даного органу, перенаправляє протягом розумного часу та безпечним способом повідомлення до органу, що має таку компетенцію, та невідкладно повідомляє особу, яка надіслала повідомлення про перенаправлення» [4]. Тому вважаємо доцільним імплементацію положень частині 6 статті 11 Директиви ЄС 2019/1937 в Закон України «Про запобігання корупції».

Висновки. Інститут викривача є важливим антикорупційним механізмом, що дає змогу органам публічної адміністрації, та спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції отримувати достовірну інформація про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції». З метою захисту цих осіб від протиправних посягань, національним законодавством передбачена система державних правових гарантій для викривачів, а також

належне функціонування каналів повідомлень, з дотриманням умов конфіденційності та анонімності. Однак потребує вдосконалення дефініція «викривач» та узгодження її в положеннях усіх нормативно-правових актів, що визначають окремі питання правового статусу таких осіб і гарантій їх державного захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року: ратифікована Законом України № 251-V від 18 жовтня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text

2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: ратифікована Законом України № 252-V від 18 жовтня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text

3. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: ратифікована Законом України № 2476-IV від 16 березня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102

4. Директива ЄС 2019/1937 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2019 року «Про захист осіб, що повідомляють про порушення права Союзу». URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Dyrektyva-YES-20191937.pdf

5. Бенедик В.І. Інститут викривачів в Україні: проблеми визначення поняття. *Порівняльно-аналітичне право.* 2015. № 4. С. 212-215.

6. Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні: дис. … канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2017. 242 с.

7. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо викривачів корупції: Закон України № 198-IX 17 жовтня 2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#n6

8. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n238

9. Загиней З. Викривачі корупції: quid prodes? *Науковий часопис Національної академії прокуратури України.* 2016. № 2. Ч. 1. С. 125-136.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI від 13 квітня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%87#w1_1

11. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо упорядкування окремих питань захисту викривачів: Закон України № 1502-IX від 1 червня 2021 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1502-20#n35

REFERENCES:

1. Konventsiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii. (2003, October 31). [United Nations Convention against Corruption]. *Ratyfikovana (2006,October 18). Zakon Ukrainy № 251-V*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian].

2. Kryminalna konventsiia pro borotbu z koruptsiieiu. (2006, October 18). [Criminal Convention on Combating Corruption]. *Ratyfikovana Zakonom Ukrainy № 252-V*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text [in Ukrainian].

3. Tsyvilna konventsiia pro borotbu z koruptsiieiu. (2005, March 16). [Civil Convention on Combating Corruption]. *Ratyfikovana Zakonom Ukrainy № 2476-IV*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102 [in Ukrainian].

4. Pro zakhyst osib, yaki povidomliaiut pro porushennia zakonodavstva soiuzu. (2019, October 23). [On the protection of persons who report violations of union legislation]. *Dyrektyva YeS 2019/1937 Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady YeS*. Retrieved from: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Dyrektyva-YES-20191937.pdf [in Ukrainian].

5. Benedyk, V.I. (2015). Instytut vykryvachiv v Ukraini: problemy vyznachennia poniattia. [Institute of whistleblowers in Ukraine: problems of defining the concept]. *Porivnialno-analitychne pravo. № 4.* 212-215. [in Ukrainian].

6. Musiienko, O.P. (2017). Administratyvno-pravovi zakhody zapobihannia ta protydii koruptsii v orhanakh vykonavchoi vlady i mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. [Administrative and legal measures to prevent and counter corruption in the bodies of executive power and local self-government in Ukraine]. *Dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07.* 242. [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro zapobihannia koruptsii" shchodo vykryvachiv koruptsii. (2019, October 17). [On amendments to the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" regarding whistleblowers]. *Zakon Ukrainy № 198-IX*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#n6 [in Ukrainian].

8. Pro zapobihannia koruptsii. (2014, October 14). [On prevention of corruption]. *Zakon Ukrainy № 1700-VII.* Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n238 [in Ukrainian].

9. Zahynei, Z. (2016). Vykryvachi koruptsii: quid prodes? [Corruption whistleblowers: quid prodes?]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. № 2. Ch. 1.* 125-136. [in Ukrainian].

10. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. (2012, April 13). [Criminal Procedure Code of Ukraine]. *№ 4651-VI.* Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-

17?find=1&text=%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%87#w1_1 [in Ukrainian].

11. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro zapobihannia koruptsii" shchodo uporiadkuvannia okremykh pytan zakhystu vykryvachiv. (2021, June 1). [On amendments to the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" regarding regulation of certain issues of protection of whistleblowers]. *Zakon Ukrainy № 1502-IX*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1502-20#n35 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 342.95:351.77

Цибенко Олексій Володимирович,
адвокат Адвокатського об'єднання
«Юридична консультація № 2 Шевченківського
району міста Києва» (м. Київ, Україна)
e-mail: 4322877@ukr.net
https://orcid.org/0009-0000-9591-0629

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ДІТЕЙ

Наукова стаття присвячена особливостям адміністративно-правового регулювання оздоровлення дітей. Досліджено законодавство, яке закріплює правовий статус закладів дитячого оздоровлення та відпочинку, регулюють порядок надання оздоровчих послуг дітям. Вивчено праці науковців, які присвятили свої дослідження особливостям правового регулювання та організації оздоровлення дітей.

Вказано, що адміністративно-правове регулювання оздоровлення дітей – це встановлення у законодавчих і підзаконних актах повноважень органів влади у сфері дитячого оздоровлення, правового статусу дитячих оздоровчих закладів та порядку направлення дітей у такі заклади. Визначено особливості адміністративно-правового регулювання оздоровлення дітей. Зазначено, що дитячі заклади оздоровлення і відпочинку можуть працювати у статусі юридичних осіб та структурних підрозділів інших юридичних осіб, засновуватися на будь-якій формі власності. Встановлено, що діяльність дитячих закладів оздоровлення та відпочинку не потребує ліцензування, основні повноваження у сфері правового регулювання оздоровлення дітей має Міністерство соціальної політики України. З'ясовано, що в окремих випадках певні категорії дітей можуть отримати путівку до дитячого закладу оздоровлення та відпочинку за рахунок коштів державного бюджету. Наголошено, що органи влади розробляють та впроваджують програми оздоровлення дітей для визначення фінансових можливостей забезпечити відпочинок певних категорій дітей за рахунок коштів державного бюджету. Зроблено висновок, що особлива увага приділяється правовому регулюванню діяльності дитячих центрів «Артек» та «Молода гвардія».

Запропоновано вдосконалити правове регулювання оздоровлення дітей шляхом запровадження процедури ліцензування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку замість атестації таких закладів. Визначено перспективи подальших наукових досліджень в контексті теми дослідження.

Ключові слова: охорона здоров'я, оздоровчі послуги, оздоровлення дітей, заклади оздоровлення та відпочинку, повноваження, ліцензування, органи влади, заклади позашкільної освіти.

Tsybenko O. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF CHILDREN'S RECOVERY

The scientific article is devoted to the peculiarities of the administrative and legal regulation of children's rehabilitation. The legislation that secures the legal status of children's health and recreation facilities and regulates the procedure for providing health services to children has been studied. The works of scientists who devoted their research to the peculiarities of legal regulation and organization of children's rehabilitation have been studied.

It is stated that the administrative and legal regulation of children's rehabilitation is the establishment in legislative and by-laws of the authorities' powers in children's rehabilitation, the legal status of children's rehabilitation facilities, and the procedure for sending children to such facilities. The peculiarities of the administrative and legal regulation of children's rehabilitation have been determined. Children's health and recreational facilities can work as independent legal entities or as part of other legal entities regardless of ownership. It has been established that children's rehabilitation and recreation facilities do not require licensing. The Ministry of Social Policy of Ukraine has primary authority for the children's rehabilitation legal regulation. It is noted that some specific categories of children can receive a ticket to a children's health and recreation facility at the expense of the state budget. It is emphasized that the authorities develop and implement children's rehabilitation programs to determine the financial possibilities to provide recreation for specific categories of children at the expense of the state budget. It is determined that particular attention is paid to the legal regulation of the Youth centers Artek and Young Guard.

Improvement is proposed to the legal regulation of children's health by implementing a licensing procedure for children's health and recreation facilities in place of certifying such facilities. Prospects for further scientific research in the context of the research topic are determined.

Key words: health care, health services, children's improvement, health and recreation facilities, powers, licensing, authorities, extracurricular education institutions.